

~~Hizmet Kurumu~~
~~Hamzalı K540~~

~~X722221~~

KRİZANTEM

ORTAK KİTAP I

Mart - 1990

ALTERNATİF SINEMA

4) DÖRT

	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
1	Dalı	yoru	m.be	nibi	rsin	emay	aotu	rtuy	orla	r.Ka	ranl	ık.F	ilim
2	başı	ıyor	.Kor	kunç	.Ses	lerg	olly	or.A	lays	ivea	laka	sız.	Fili
3	mle	hlçb	iril	gisi	yok.	Görü	ntül	erba	şka.	Çıld	irac	ağım	.Sin
4	emad	bile	değl	ilm.	Amak	aran	lık.	Görü	ntül	er.S	esle	r.Ge	çmiş
5	lm.Y	anıl	sama	heps	l.Ya	nış	lama	.Ken	dimi	kand	iriy	orum	.Oys
6	aazö	nces	inem	aday	dim.	Boş.	Kara	nlık	.Yal	nız.	Fili	mide	kims
7	ebaş	latm	adı.	Benm	ibaş	latt	im.A	mase	slor.	.Gör	üntü	ler.	Kork
8	unç.	Nere	deyl	mbe	.Sln	emad	aydı	m.Bu	rası	sine	made	ğilk	l.Çı
9	k.Gl	tbur	adan	.Sen	lnbl	letl	nyck	.Han	lsin	emad	eğil	dibu	rası
10	.Eve	tdeğ	ll.Ö	ylei	seni	çlnb	llet	.Sen	sine	made	dinv	esin	emay
11	aglr	meni	clnb	liet	inin	oima	sigo	rekl	r.Çı	k.Dı	şard	ayım	.Gör
12	üntü	ler.	Kork	unç.	Sesl	er.B	eynl	m.Vü	cudu	m.Ha	reke	tsiz	lm.B
13	enne	ylm.	Nero	deyl	m.So	rula	r.Bi	lmez	ilk.	Soru	lar.	Bill	nmez
14	ilk.	Soru	lar.	Bill	nçsl	zilk	.Ayı	rdın	dayı	mkib	enfl	llmd	eylm
15	.Eve	t.Ev	et.F	llim	karo	leri	nlnb	lrln	deyl	m.Fi	llmk	arel	erin
16	nlnb	lrka	çınd	ayım	.Fil	lmka	rele	rlnl	nhep	sınd	eylm	.Fil	lmde
17	oynu	yoru	m.Oy	nati	liyo	rum.	Oyna	tiyo	rlar	beni	.Kim	ler.	Onla
18	r.On	larm	ı.Kl	monl	ar.O	onlar	lşte	.Yan	lonl	arza	ndık	ları	m.Oo
19	lası	lar.	Bilm	lyor	um.A	mafl	llmd	ençl	kmak	lstl	yoru	m.Çı	k.Çı
20	kamı	yoru	m.Çı	kart	miyo	rlar	.Kar	anlı	k.Ko	rkun	ç.Se	ssiz	.Boş
21	luk.	Çık.	Çıka	miyo	rum.	Çık.	Tutu	yorl	ar.K	lmle	r.On	lar.	Kahr
22	etsl	nonl	ar.Ç	ık.Ç	ıkıl	maz.	Niye	.Bil	miyo	rum.	Bild	irml	yorl
23	ar.K	lmle	r.Su	sart	ık.S	us.Ç	ık.Ç	ık.Ç	ık.Ç	ık.Ç	ık.Ç	ık.Ç	ık.Ç
24	ıkam	ıyor	um.Y	eter	.Nol	ur.H	lçbi	rşey	blim	lyor	um.Ç	ık.Y	eter
25	.Çıl	dıra	cağı	m.Çı	ldır	iyor	um.Ç	ıldı	rdim.	.Çık	.Uya	ndım	.Çık

(x) a - 4 ve b - 4 arasındaki "a" harfini, k - 6' dakl ikinci "i" harfi yemiştir.

(x) Bu "yazı" (!) Enls Batur üzerine bır denemedir...

ALİ DÜNDAR ' 90

GİRİŞ

Deli - dolu bir zamanı yaşıyoruz. Bizl aşan birşeyler var hayatın içinde. Sağını solunu ne de önünü tanıyoruz zamanın; bizim beceremediğimiz yalnızca peşinden koşmak. Onu aşabilmek bir elmayı ikiye bölmekle eşdeğer, elmayı ikiye bölmekse ölüme eşdeğer. Sonunu getirmekle yükümlü olduğumuz şu koca ömrü en soylu şekilde nasıl sürdürebiliriz? Modern tanrıların kıyamet hesaplarına girdiği bir dünyada en erdemli yaşam hangisidir?

Van Gogh' u çıldırtan beyin humması Van Gogh' la birlikte ömedi, ne de Camus' yü te-dirgin eden "absurdite". Gogol' ün cinnetini hazırlayan köy şimdi kent. Ve bu kentin demokles' in kılıcına eş yasaları, esperanto gibi bir dili var.

NASA uzay araştırmalarına devam ediyor.

Unesco Cento birleşmiş milletler gibi ünlü eleştirmenlerin aleyhte eleştirilerine (!) karşın dünya tiyatrosu filistin sahnesinde "cinayet makinası" adlı oyun sahnelenmeye devam edildi. Oyunun yönetmeni şamir gazatacılarının "bu oyun seyirci (kamuoyu) yı sıkımsaya başladı. Diğer sahnelerde çağdaş oyunlar sahnelenirken, biçem ve estetik açısından bir değer taşımayan bu oyunda dir-etmenize bir anlam veremiyoruz doğrusu". gibi bir ileri dört geri lafları üzerine "bütün bunların biz de farkındayız, malta KARA sularında yapılan toplantılarımızda bu soru-numuzu sürekli, gündemde tutmaya çalışıyoruz. Reagan' den sonra dünya tiyatro tarihinin en büyük senaristlerinden biri olduğuna inandığımız buch elde bitmiş bir senaryo bulunmadığını, ancak pek yakında çağımızda çok tutan deneysel oyunların en çarpıcısının filistin sahnesinde sahnele-neceğini bize müjdelemiş bulunmaktadır. Biçim - biçem - estetik yönünden çok ileri olacağı sanılan bu yeni oyun bize teslim edilinceye dek "cinayet makinası" nı sahnelemeye devam etmek zorundayız. Daha fazla bilgi için buş ya da Gorbı' ye başvurabilirsiniz,

kem-küm falan-fılan" dedi. Oyun üzerine seyircilerden bazılarının görüşlerini aldık. Çağdaş yazarlarımızdan ebelek gübelek:" yahu azızım herşeyden önce oyunda biçim kaygısı yok. Çok klasik bir oyun 'cinayet makinası'. Vurdulu - kurdulu oyunların modası geçti, artık iş sahne gerisinde yada çok daha modern yöntemlerle hallediliyor. Şiddetin sahneye taşınması, seyircinin gözü önünde herşeyin doğrudan halledilmesi can sıkıcı birşey. alın size suudi amerika sahnesi, çok çağdaş bir oyun sahneleniyor, seyirci de büyük bir zevkle izliyor. Olayı entelsel ve de biçemsel boyutta ele alacak olursak ge.." (susturuldu). bir sinema öğrencisi "valla ben oyunu tutmadım, oyunda estetik yok, ham hum şaralop falan" dedi.

Biz de bu ortak kitabı hazırlamaya mecbur kaldık. Birtakım ciddi kaygılar taşıyan, benim de dünyaya bir çift sözüm var diyen, mevcut sosyal - politik - ekonomik - kültürel oluşumlardan rahatsızlık duyan, dünya haritasının siyahlarla değil sözcüklerle değiştiğinin bilincinde olan; günümüz koşullarında terbiyenin terbiyesizlik, evetin ihanet, şükrün zulüm, statünün yokolmak, paranın insan eti, cinselliğin ise freud'un biliminin ve kişisel yanlışlarının içiçe geçip yasa-lasmasından doğan son imparator olduğunu görebilen; efsaneler, kahramanlar, veya tanrılarla yaşamayı reddeden; sorumlu ve sorunlu; zamanının tanığı, sözcüsü, karar alıcısı, eylemcisi; sosyal adaletin, eşitliğin, ve özgürlüğün garantörü olan dinamik, bu ortak kitabın satırları arasında boy atacaktır.

İletişim (!) çağındayız.

kitle iletişim araçlarını kitle sindirim, kitle yönlendirim, kitle imha aracı olarak kullanan egemen güç, sürekli yeni politikalar, taktikler, yöntemler geliştirerek estetik cinayetler çağını yaşarken, biz hâlâ okumanın, yazmanın, ve tartışmanın insan sağlığına zararlarından dem tutuyoruz. Oysa herşey çok açık ve tartışacak zaman yok.

Biz biziz, onlar da onlardır.

Sadık BATTAL

OĞUZ ADANIR HOCAYLA SÖYLEŞİ

- Farklı dünya görüşlerine sahip altı öğrencinizin aynı sorunlara ayrı yaklaşımlarını yansıtan "umut izlerini" çektiniz. Ertem Eğilmez'in deyimiyle 'festivallik puştların festivallik film yapmak için kıyasıya yarışa girdiği, teknolojinin düşünceye baskın çıktığı bir dönemde siz kalktınız, düşünceye dayalı, yalın, dalsız - budaksız bir filmle çıktınız karşımıza. Ben, sizi bu filmi yapmaya iten gücün ne olduğunu merak ediyorum. Çalışmalarınızda sizi motive eden dünya görüşü falan...

- Ben sosyal demokrat bir dünya görüşüne sahibim. Ancak bugün sosyal demokrat anlayışın hakkıyla sergilenebildiğine inanmıyorum. Ben bu filmle kendi sosyal demokrat bakış açımı yansıtmaya çalıştım. Dünyaya bakışımınla doğru orantılı birşey yapmak istedim.

- Doğru orantılı mı?

- Evet. Sanat yapısı sanatçının dünya görüşüyle doğru orantılıdır. Bu nedenle sorunun yanıtının filmde verildiğine inanıyorum. Dünya görüşü ne olursa olsun herkesin konuşma özgürlüğüne sahip olduğunu, farklı görüşlere rağmen dünyanın yaşanılması gerektiğini, yaşanılabilirliğini anlatmaya çalışan bir filmi "umut izleri".

- Özgürlük, eşitlik gibi birtakım kavramlar amaç mı oluyor burada?

- Hayır. Özgürlük, eşitlik gibi kavramlar benim bakış açımın göre amaç değil araçtır, sonda değil başlangıçtır.

- Bugünkü haliyle sinema insanlığın lehine bir sanat mıdır?

- Sinema yapıyorsa bunun olumlu ve olumsuz yönleri aynı anda varolur. Bir film bir toplumsal yapı için olumlu bir başkası için olumsuz sayılabilir. Bugün sinema lehimize olduğu kadar aleyhimize, aleyhimize olduğu kadar lehimize de.

- Şu an sinemanın vardığı nokta?

- Şu an işit-görsel tüketimin aşırı boyutlarda olduğu söylenebilir.

- Sinema yapacak kişilere önerileriniz neler? Sinemacı hangi özelliklere ve güzelliklere sahip olmalıdır?

- Derslerde anlatıyoruz ya bütün bunları...

- Sizin öğrenciniz olmadığınızı varsayın ya da bellek yitimine uğradığınızı

Şimdi sen herşeyden önce bu konudaki yeteneğinden kuşkuluyusan hiç zaman yitirmeden kendine bir başka alan seç. Başarılı olabileceğin bir alan mutlaka vardır.

- Yeteneğimden eminsem?

Yeteneğinden eminsen ve sinema yapmak istiyorsan üst düzeyde bir genel kültüre ve bir dünya görüşüne sahip olmalısın.

- İnsanın özel, özgün gibi yani, bir dünya görüşü olamaz mı?

- Dünya görüşü toplumsal bir üretilir, bireysel değil.

- Genel kültür demiştiniz biraz açar mısınız?

- 1900' lü yıllarla 1990' lı yıllardaki kültürel birikim çok farklı. Kültürel donanımı olmayan birinin 1990'ların sinemasını yapması olası değil. Şöyle söyleyebiliriz, 1900'lerde sinema kültürü yokken herkes sinema adına birşeyler yapabiliirdi. Ancak 1990'larda sinema tarihini bilmeyen birinin sineması, hiç sanat tarihi okumamış birinin resim yapmasına benzer. Film yapmak insanın sentez yapabilme kapasitesiyle doğru orantılıdır; bu sentez de toplumsal - ekonomik - politik - kültürel bir bilgi birikiminin ürünü olmalıdır. Şu an sizin yapmanız gereken ilk şey, bilgi birikimlerinizi yeniden gözden geçirmek olmalıdır. Bu bilgi birikimini kendinde göremeyen kişi hemen bir program yapıp bu çerçevede ilerlemelidir. 1990'ların ve geleceğin sinemasına giden anayol budur.

Sadık BATTAL

İYİ GECELER

Yatak Odası : Gecelikli kadın aynanın karşısında oturur. Kocasını olduğu anlaşılan pijamalı adam, sinirli sinirli odaya girip çıkar.

KONUŞANLAR

K : Kadın

A : Erkek

K : (Aynaya bakarak konuşur) Gözlerim kızıl bir yalnızlıkta. Durgun denizler gibi rüzgarla kırpılıyor kırpıklarım. Ben bu muyum yoksa yıllar öncesinden bir fotoğraf mı?

A : (Yatağın yanındaki gece lambasını açar. Ayakta elindeki negatifleri ışığa tutarak konuşur) Kahretsin negatifler yanmış.

K : Ölümün renkli olurdu. Kırmızıya boyanmış bir karanlık odada, seninle başbaşa.

A : Bir sürüde para vermiştim.

K : Hiç birşey düşünmüyorum. Galiba uyum var. Gözlerimin altı şişme botların kenarları gibi fısır sönüyor. Niye kapattın lambayı?

Karanlık olur. Sadece lambası kadının gölgesini duvarda aksedecek doğrultuda ışık yayar.

K : Bugün sevişelim. Yıllardır yoksuncasına aşka.

A : Çok yorgunum (Yatağın içine girer) iyi geceler.

K : Tüm negatifleri yakıtı ve uyuyor. (Ellerini saçlarının içine sokar) saçlarım darımadığın. Yıkandılarımı duruluyorlar. İnsan pisken daha mı özgürdür?

A : Horuldar.

K : Geminin motor sesi, anlatıyor akşamın yelkenlere tünediğini. Geceyi uyandırmalı mıyım? Negatifleri yakmış. Birlikte geçirdiğimiz o güzelim tatilin fotoğrafları (Aynaya iyice yaklaşır) Yüzüm dipdiri, canlı, ya şimdi karanlık. (Kocasının aynadaki yüzüne bakar) Ölmek istemezdi benimle.

(Aynada yürüyen bir böcek dikkatini çeker) Kemirgen böcek, gecenin iplerini kemiriyor. Karanlığa düşmek istemiyorum git buradan (Böceği iter)

A : Kadının susmasıyla horultu sesi öne çıkar.

K : (Aynanın başından kalkar, yatağa girer) Sana masal anlatayım mı Karanlıkta açan bir çiçeğin masalı. Herkes onu görmek için -çünkü çok güzelmiş- sabaha kadar beklermiş ama kimse göremezmiş. Çünkü açtığında bir koku yayarmış. Zavallı çiçekten herkes korkar olmuş. Kimse ona yakın olmamış, sevgiyle yaklaşmamış, onu kimse dinlememiş, bir köşede unutulup gitmiş. Oysa çıkardığı kokuyla insanlara ölümsüzlük aşılamış bu çiçek.

A : (Kadına doğru döner) Horuldar.

K : (A'nın saçlarına üfler) Sana ölümsüz sevgimi vermiştim. Bu tatille yeniden eskisi gibi oluruz sanmıştım. Oysa bir rüya gibi devamlı beni uyandırıyor. Eskiden dokunduğumda ırkılmazdın; öylesine yabancılaştı tenin. Seni sevmeme izin vermiyorsun. (A'nın kulağını ısıtır)

A : (İrkilir, bağırır) Yeter uyu artık. Sabah çekime gitmem lazım. Tatil neyine yetmedi sanki. (Başını yastığının altına sokar)

K : Ne diye sevdim sanki seni. Denizi daha çok seviyorum, güneşin batışını. Ama hiç birini öpemiyorum, sarılamıyorum. BANA sarılır mısın?

A : (Başını kaldırır. K'nın beline sırlır, başını göğsüne yaslar, öpmeye başlar.

K : (Gözlerini kapatır)

A : (Kıpırdamadan durur)

K : (Gözlerini açar, A'ya bakar)

A : (Gözleri kapalıdır. Horlamaya başlar)

K : İyi geceler, yosun kokulu deniz, başımın üstünde tünleyen gece, çoğul yalnızlığım, aynadaki yüzüm.... İyi geceler (Eliyle yatağın kenarındaki lambayı kapatır)

Dilek MUTLU

YAŞAM - SINEMA İLİŞKİSİ

Bilinç, insanın dünyayı anlamasındaki aktif süreçtir. Bilinç altıysa bilinçli süreçleri etkileyen aktif zihinsel süreçlerin karakteristiğidir.

Bir örnekle açalım:

Bir görüntüyü düşünün. Bu depo insanın yaşadığı tüm olayları görüntü olarak kapsar. Ama insan bu görüntülerin tümüne ulaşamaz. Ulaşabildiği görüntüler, tüm bu görüntülerin en önemlileridir. Bu bilinçtir. Bilinçaltıysa ulaşamadığı diğer görüntülerin bulunduğu alan. Bu görüntüler yalnızca belli durumlar ya da belli çağrışımlar karşılığında ortaya çıkar.

İnsan için birinci derecede önemli anların görüntülerinin bilinçte daha önemsiz anların görüntülerininse bilinçaltında bulunduğunu söyleyebiliriz. Çoktan unuttuğumuzu sandığımız bazı anların görüntüleri bir çağrışıyla bilinç düzeyine ulaşabilmektedir. Burda 'görüntü' teriminin altını çiziyorum. İnsanın tüm geçmişi yalnızca, evet yalnızca görüntülerle vardır. Bunun dışında hiçbir durum söz konusu değildir. Sözün özü alalım. Söz, bir görüntüyü çağrıştırmanın yollarından biridir. Elma bir görüntüdür aslında. Bu görüntü E,L,M ve A, harflerinin dizilmesiyle oluşmaz. Bu harflerin dizilmesi yalnızca elma görüntüsünü çağrıştırır. Sizi çok etkileyen bir an düşünün. Bu anı artık yalnızca görüntüler düzeyinde yaşıyorsunuz. Duygular düzeyinde asla...

Adam bir kıza aşiktir. Mutludur. Bir lokantada akşam yemeği yerler. Kız adama başka birini sevdiğini söyler. Adamı terkederek. Adam için iki gün sonra yemek anının görüntüleri kızgınlık, üzüntü acı gibi duygular uyandıracaktır. Aynı görüntülerin iki yıl sonra oluşturacağı duygular, belki buruklu olabilir. Yirmi yıl sonraysa tatlı bir anı. Duygular değişti ama görüntüler asla. Belli bir zaman sonra bu görüntüler unutulacaktır. Çünkü bu görüntüler adam için gittikçe önemsizleşecektir. Ama olaydan otuz yıl sonra o adamın o lokantaya gittiğini ya da o kızın anıldığını düşünün. İşte o anın görüntüleri bilinci ulaşacaktır. Buraya kadar söylediklerimizi toparlayalım. İnsan bilinci, tüm karşılaştığı görüntüleri kaydeder. Bunlardan daha önemsiz olanlar. Bilinçaltına itilir. Önemliyse bilinçte kalır. Bilinçaltındaki görüntüler, ancak belli çağrışımlar bilince ulaşır. Bu konuda anlaştıysak, bunların sinemayla ilişkisi

konusuna gelebiliriz. Bilinçaltına belli görüntülerle ulaşılır. Ve sinemada ana malzeme olarak görüntüyü kullanır. Öyleyse sinemayla insan bilinçaltı arasında direkt bir ilişkiden söz edilebilir.

BİLİNÇALTI YA DA BİLİNÇ GÜDÜLEBİLİR Mİ?

Tüm sanat dalları içinde reel dünyaya en yakın dünyaları kurabilen sanat sinemadır. Bir filmde kurulan dünya gerçek dünyanın birebir kopyası bile olabilir. Mekan yada dekor anlamında bir deniz göstermek gerekirse bunu yapabilirsiniz. Yada bir sokak, ağaç, bir ayak. Bir sokağın bir romandaki tanımlamasını düşünün. Sayfalarca sürebilir. Buna rağmen her okuyucunun kafasında bu verilerden hareketle kendi yarattığı sokak oluşacaktır. Oysa bu sorunu sinemada kamerayı sokağa çıkararak çözebilirsiniz. Kuşkusuz daha etkili bir çözüm. Ortalama izleyicinin filmlerde karşılaştığı mekanları düşünün. Sokak otomobil, otobüs, park, bina...

Uç bir nokta olmadığı sürece, izleyici bu nedenle, perdede yada ekranda gördüğü görüntüleri 'gerçek' olduğu yanılsamasına kapılmaktadır. Bu yanılsama, birlikte bir yanılsamayı daha getirecektir. Perdede yada ekranda olup bitenlerin gerçek olduğu yanılsaması. En azından film süresince var olan bir yanılsama. Ortalama izleyici, perde-deki kahraman için kaygı duymaya başlayacaktır. Bunun adıda özdeşleşmedir. Bu koşullar altında, bir insanın kişiliğinin oluşmaya başladığı bir dönemde, yani çocukluğunda binlerce cinayet gördüğünü düşünün. "Öldürmek" ya da "cinayet" olayı artık o insan için o kadar önemli olmayacaktır. Otomobil kullanmak gibi. İlk kez otomobil kullanan biri için bu çok önemlidir. Bir sürücü içinse olağan. Ortalama bir çocuğun bir yıl boyunca perdede ya da ekranda gördüğü cinayetlerin sayısını hiç merak ettiniz mi? Şöyle bir düşünün isterseniz. Olayın ciddiyeti şimdi biraz daha kavranmalı.

BU NOKTADA HOLLYWOOD FİMLERİ

Öncelikle şu noktayı belirtmek gerekiyor, burada Amerikan Sineması deyiminden Hollywood üretimi filmler kastedilecektir. Hollywood dışı bir Amerikan sinemasının da bulunduğu sürekli gözönünde olmalı. Bu kısa anımsatmadan sonra, Alan Parker'ın şu sözleri dikkate alınmalı: "Hollywood, sistemin bir parçası değil, kendisidir." Bunu da gözönünde bulundurarak klasik Hollywood öykülerinin kuruluşlarına bir göz atalım:

Bu öykülerde ilk göze çarpan, sistem ve sistem karşıtlarının çatışması olmakta. Kahraman genellikle şerif, asker, polis, FBI, CIA ya da bunların eskileridir. Yani kahraman, sistemin bir uzantısı, temsilcisi, koruyucudur. Kötü adamlarsa Amerikalı değildir ya da marjinaldir.

Bu çatı ilk kez klasik westernlerde göze çarpıyor. John Wayne, Gary Cooper ya da Henry Fonda gibi western mitosları "ideal Amerikalı" yı karşılar. Temiz giyinir, hergün traş olur, her pazar kiliseye gider ve sistemin bir parçasıdır.

Westernlerde insanları hareket ettiren etmenler batıyı fethetmek, köleliği kaldırmak ya da düzen kurmaktır. Ve tabii ki bunları engelleyecek kötüler olacaktır. Batının fethini engellemeye çalışan kızılderili, köleliğin kaldırılmasını engelleyen güneyli, düzenin kurulmasını engelleyen Meksikalı gibi. Bunlar, kendi mantıkları içinde ilerlemeyi engelleyen kötülüklerdir ve ortadan kaldırılmaları gerekmektedir. Bu yüzden kızılderililerin yok edilmesi, Amerikan askerinin meksikaya girmesi haklı ve doğaldır.

Aynı senaryolar, yani iyi ve kötü çatışması dekorlar değişerek, oyuncular değişerek, zaman değişerek milyonlarca kez yinelenir. Örnek olarak bir polisiye filmi alalım. Kahraman gene sistemdir. Polis ya da ajan. Kötü adamsa gene Amerikalı değildir. Westernin kızılderilisini, Latin Amerikalı uyuşturucu tüccarı karşılar. Ya da kötü meksikalıyı İtalyan kökenli gangster. İyi adam silahını çeker ve..... sorun çözülür. Bu arada sorunların asıl kökenleri, sosyo-ekonomik nedenleri yok olur. Çünkü kötü adam yok edildiğinde sorun çözülür. 1939 yılı, emperyalizmin pazar paylaşım sorunlarının savaşa dönüştüğü yıldır. Yalnızca ve yalnızca ekonomik ve politik nedenlerdir ikinci dünya savaşına yol açan.

Hollywood bu gerçeği şöyle çarpıtır:

Kötü adam Hitler ve onun kötü ordusu dünyanın başına dert oldu. Amerikalının tarihsel görevi de her yerde olduğu gibi kötülüğü yok etmektir. İyi adamlarla kötü adamlar çarpışır. Ve iyi adam her zaman olduğu gibi yener. Senaryo gene değişmedi. Tabii ki bu da ekonomik ve politik nedenlerin tümünü güme gider.

Tüm bu filmlerin ortak gizli bir mesajı vardır. Bu görüntüsel iletişim aracılığıyla bilinçaltlarına yerleştirilen ve kitlesel güdümlenmeyle son boyutuna ulaşan mesajdır: AMERİKALI ÜSTÜNDÜR VE BU SİSTEME KARŞI ÇIKAN HER ŞEY YOK OLUR. BUNU YOK EDEN DE SİSTEMDİR. UZAYIN SİLAHLANDIRILMASI POLİTİKASI VE BİLİMKURGU SİNEMASI

Hollywood'dan son yıllarda gelen bilimkurguların çokluğu, sinemaları ve televizyonu işgal etmesi dikkatinizi çekti mi?

Amerikalılar önce Amerikayı, sonra dünyayı kötülüklerden kurtardılar. Şimdi sıra uzaydadır.

Yukarıda anlattığımız mantık burada da geçerlidir:

Sistem dışı olan herşey kötüdür. Uzaydan gelenlerde sistemdışıdır. Öyleyse uzaydan gelse gelse kötülük gelir. Üstelik bu kötüler çok uzak yıldız sistemlerinden dünyaya dek gelebildiklerine göre, ileri bir teknolojileri olmalıdır. Öyleyse şu an mevcut silahlarla savunma yetersiz olacaktır. Bu da reel yaşamdaki 'uzayın silahlandırılması politikasının haklı' gerekçesidir. "E.T.", "Üçüncü türden yakınlaşmalar ya da 2001" gibi birkaç pürüzü dışarıda bırakarak ilk akla gelen uzay filmlerine bir bakalım: "Star Wars", "Futureworld", "Dünyaya İhtar" veya "ziyaretçiler"... gibi örnekleri uzatabiliriz.

Görüldüğü gibi Hollywood filmleriyle Amerikan politikaları arasında direkt bir ilişki söz konusu. Bir de akla Paramounth, Universal, Cannon, Warner B. gibi dev Hollywood şirketlerinin arkasında Coca-cola, Rockefeller, ITT gibi kuruluşların olduğu akla getirilmeli. Son olarak göz önünde bulundurulması gereken bir noktanın da şu olması gerekiyor: Sinema sektörü ABD'de dördüncü büyük sanayi kolu. Şimdi ABD'nin yayılcı politikasıyla arasındaki koşutluk daha rahat algılanabilir. ABD bir ülkeye ekonomik boyutta coca-cola ya da Ford'a giriyorsa bu kültürel boyutta da yansımaları bulmalıdır.

Bu çerçevede içinde Türk sinema ortamının son durumuna bir göz atmak olayı dahada somutlayacak ve bu günkü Türk sinema ortamını daha da anlaşılır kılacaktır.

(Sürecek)

Kudret SABANCI / Salih ÖDÜN
İZMİR / 1990

FİLİMSSEL ZAMANDA YAŞAYAN İNSANIN GERÇEK ZAMANDAKİ UYUMSUZLUĞU

Günümüz insanının gerçek zamandaki tahammülsüzlüğü ve dolayısıyla uyumsuzluğu ve mutsuzluğu, filmsel zamanda yaşamaya alıştırılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Filmsel zamanda herşey önceden ayarlanmış, amaç-sonuç belirlenmiştir. Filmsel zamandaki yaşam müdahale tanımaz, filmsel zamana girenin iradesini kullanması olanaksızdır. Dahası filmsel zamandan içeri iradeyle girilemez. Herşey bir kabullenme olayından öte birşey değildir. Oyuncusu, teknik elemanı ve seyircisiyle herkes yönetmenin iradesine tâbi olur. Ve sonuçta filmsel zamanda bir iletişimsizliğe düşmek söz konusu değildir. (Bir film izlerken film kahramanlarıyla ne çabuk iletişim kurabildiğinize ve onların her türlüşüne nasıl da tahammül edebildiğinize lütfen dikkat ediniz. Bunun aksini savlayan varsa - filmsel zamana müdahale edebildiğini, filmsel zamandaki yaşamda belirleyici olabileceğini falan söyleyen- hiç vakit kaybetmeden bir doktora görünsün, bir de bana, eskiden beri ilgimi çekmiştir böyle vak'alar.) Ancak gerçek zamandaki yaşamdaki yönetmen (yaratıcı), insana özgür bir irade vermiş, ve dolayısıyla yaşama müdahale ve yaşamda belirleyici olabilme hakkı tanımıştır. Kısacası gerçek zamanda herkes birer belirleyicidir, filmsel zamanda yalnız yönetmen belirleyicidir.

İnsan düşüncesini görselleştirmiş olan iletişim çağı, insanı gerçek zamandan çıkarmayı başarmış, insanın yabancılaşma sürecini hızlandırmış, çağımızın vebası sayılan 'iletimsizlik'i yaratmıştır.

Sadık BATTAL

İÇİMDEKİ BEN

Masanın altından çıkan ayaklarıma bakıyorum. Parmaklarım nasıl da uyumlu. Odanın duvarları gök mavisi. Zemin toprak renkte parkelerle döşenmiş. Kendi rengimi arıyorum. Eflatun. En sevdiğim renk. İçeride

garip bir boşluk var, birkaç kitap, bir daktilo, oraya buraya yapıştırılmış artist resimleri ve masayı delen ayak parmaklarım. Hepimiz birlikte bir anın hikayesini yazıyoruz. Zorluklar (Dar bir ayakkabı nasıl sıkar insanı?) İşte öyle daraltıyor özlemlerimi. Yine de gülümsüyorum.

Karşı komşunun kızı geldi. Soluk - soluğa birşeyler anlatıyor. Birkaç dakikadır, belki birkaç saattir. Günler, aylar, yıllar zaman kavramını da yitirmişim. Birşeyler ikram etsem. Birşeyler ikram etsem. Bir bardak çay, bir fincan kahve (niye soldunuz böyle) karşı komşunun kızı görücüleri anlatıyor. Ben de ona artık şüre önem vereceğimi. Bağlantılar çok zayıf. Farklı insanlarız. Gelip anlatmasa herşeyini. Başbaşa kalsam boşluğumla. Dünyadan uzak, hayallerimle yaşasam. Dert yok, kuşku yok. Yaşlanmazdım o zaman. Karşı komşunun kızına daha dikkatli baktıkça birer - birer kırışıklıklarının çoğaldığını, dökülmüş dişlerinin sırtkanlığını, nereye baktığını bilmeyen gözlerinin dehşetini duyuyorum. Yaşlılık bu. (Bulaşıcı mıdır acaba?) Gitse ne olur, uzaklaşsa buradan. Kafam zaten darmadağın. Matematik yazılım iyi geçmedi diyorum. Üşüyüp üşümediğimi soruyor. Üstümdeki çok inceymiş. Hayır diyorum, içerisi çok sıcak. Görücü mü geldi sana (neyine?) diyorum.

E ilahi ne anlatıyorum sabahdan beri sana, diyor. Hakikaten bu kız ne anlatıyor bana. Şiiri hiç sevmemiş. Bu yüzden ne zaman gelse, ona zorla şiirlerimi okutuyorum. Yine de hergün geliyor. İçi bomboş. Hissiz. Birişi ona seni seviyorum dese yankılanacak sesi boşlukta, kendi sesine kanıp evlenecek onunla. Bir ömür laf dinleyecek. Birkaç yıl sonra o da duyarduyamaz olacak. Zavallı koca. Zavallı ben. Gitsen iyi olur diyorum. Küfredmişim gibi bakıyor yüzüme. Sıkıldıysan diyor. Sıkıldım diyorum. Başım çok ağrıyor. Veda etmeden uzaklaşıyor. (Neyine yakışır senin duygusallık)

Sevgili ayak parmaklarım. Bana korkunç basit gelse de, onlar gibi olmalıyım. İlk değişim, hikayelerimde. İçimde bol bol ayrılık, acı, keder özlem olmalı. Soluk sarı rengimle görücüleri beklemeliyim evde. Dünyamı çalsalar bile.....

Dilek MUTLU

BİR BAĞIMSIZIN GEÇİŞ DÖNEMİ GÜNCEİ

C.1 misafir koğuşundayım. Ondokuz mahkumu var koğuşun. Bunlardan yalnızca beşi akıllı, diğerleri akıllarından yararlanamıyor. Koğuşun akıllarından yoksun mahkumları gibi sağlıklı görüntüden yoksun bir de renksiz televizyonu var. Televizyon aklına malik olamadığından sık sık hatlar karışıyor ve görüntü kaybolup bizim kurallara bağımsız mahkumlarımızın anlamsız bakışlarını andıran anlamsız bir siyahlık kalıyor geriye. Televizyonun yeniden akıyla bağlantı kurup anlamlı bir görüntü sergilemesini sağlamak için belirli bir - iki noktasına yumruk atmak gerekiyor. Son zamanlara dek bu işte uzmanlaşmış biri ilgilenmekteydi bu işle. Ancak son günlerde bizim akıllı mahkumları bir yumruk atma merakı sardı ki o kadar olur. Televizyon ne zaman dengesini kaybedip saçmalamaya başlasa bizim akıllılar "yumruk atma uzmanı mahkum" dan önce atılıp yumruk atmaya başladılar. Akıllıları daima kendilerine örnek bilmiş olan bağımsızlar akıllıların, daha doğrusu gelen geçenin -müdür, öğretmen, gardiyan, ziyaretçi- televizyonu yumrukladığını görünce birbirleriyle yarışarcasına zamanlı zamansız rastgele yumruklamaya başladılar televizyonu.

Olan televizyona oldu desene diyeceksiniz. Ah keşke televizyon programlarının ekrana programsızlık olarak yansıyıp yılanı hoca'nın dahi düzeltmeyeceği o hale girmesiyle kalsaydı bütün iş. Gel gör ki oyunu hakkıyla oynayıp seyirciden alkış bekleyen tiyatro sanatçıların gülerek seyirciye anlamlı anlamlı bakmaları gibi bağımsızların televizyonu her yumruklama faslından sonra bize dönüp çok matah bir iş görmüşçesine alkış bekleyen gözlerle gülerek bakmaları zaten topu topu beş kişi olan akıllıların da filmle-rini kopardı. Sonrası yorumsuz.

Şimdi hep birlikte televizyon yumrukluyoruz.

İzninizle sıram gelmiş.

Sadık BATTAL

"SİS" : BİR OFF-SIGHT

1960-80 arası Türkiye'sine kuşbakışı bakan Livaneli filmi 'Sis'i izleyemeyenler merak ederlerse konusunu Atilla Dorsay'dan öğrenebilirler. Burada sinemayı yeni öğrenecek birinin alfabe niyetiyle söylemeye çalıştığı şarkının zaptı sonucu ortaya çıkmış mırıltılar okuyacaksınız.

Bugünlerde İzmir Yenişehir Kültür Merkezinde gösterime giren Livaneli filmi 'Sis' 1960 ihtilalinin erdemlerinden (!) söz etmekte, ihtilalciler ve oluşturdıkları yeni devlet mekânizmasının saplantılı bir takım kişilerce nasıl istismar edildiğini anlatmaktadır (!). (1960 ihtilalcilerini ve dönemin bürokratlarını ve de seleflerini şirin göstermeye çalışan Livaneli'ye, o günlerde Ankara tepelerine çıkıp, üzerimizden ihtilal rüzgarlarını kaldıracığına inandıkları Sovyet uçaklarını semalarımızda dört gözle bekleyen aydınlarımızdan çoğunun - artık her ne kadar farklı düşünüyor olsalar da hala ömediğini anımsatmak gerek)

Olaya isyancı gençliğin hazin (!) sonundan hareketle bakılacak olursa 'Sis' modern devlete itaatte kusur eden nasıl bir azap, gazap ve de yalnızlığın -filmin finalinde de görüldüğü gibi- beklediğini bize kanıtlamakta, büyüklerimizin gün aşırı söyledikleri üzere dış mihrakların, esrarengiz güçlerin (!) oyununa gelen gençlikte açılan onulmaz yaralara işaret etmektedir. Yeri gelmişken hemen belirtmek isterimki, bu dış mihrakların öncü birimlerinden olduğuna inandığım Ufo'lara -sanrı falan değil iki gözüm çıksınki gördüm- karşıda tedbirli olunmalıdır. Yakında 'Labirent' yayınlarından çıkacak olan kitabımda dış mihrakların ufolarla ilişkisini çok boyutlu ele aldım. Tüm zamanların en iyi araştırması olacağına inanılan (benim kendim tarafımdan) bu esrarengiz yapıtımda, sürekli ardımdan 'Bu yönetim bu çocuğu paronayak yaptı, vah zavalıcılık vah', ve benzeri sözler edenlere şüphelerimde ne denli haklı olduğumu belgelerle -demokratik- bürokratik -belgekolik bir çağda olduğumuzu gözönüne alarak- kanıtlıyorum. Bu arada Livaneli bu tirajik yapıtı film yapmak için Bush, Samir ve Gorbi ile görüşüyor. Şimdi kel alaka yahu diyecek olanlara boku alaka yani çok boku alaka demekle yetinerek parantezi kapatıyorum. Bu reklamdaki sonra yeniden koyunlarımıza dönelim.

Livaneli'nin 'Sis'ini sağlıklı değerlendirebilmek için öncelikle Livaneli'nin felsefesini bilmek gerekir. Ancak Sis'teki politikanın statüko'cu, içeriğin ise 'içeriksizlik' olduğunu görüyoruz. Livaneli'nin bir felsefesi, tutarlı bir bakış açısı yoktur. İzlendiği gibi Sis'te yaşam karşısında alınmış bir tavıra rastlayamıyoruz. Oysa ideolojik, dolayısıyla insanı kaygılardan uzak bir insanın -bu insan sanatçı olduğunu iddia edebilir- bize söylecek hiçbir şeyi olamayacağı artık herkesçe bilinmesi gereken bir gerçektir. Felsefesini oluşturamamış bir insan sanata soyunmamalıdır. Böyle bir insanın insanı oyalamaktan, tutmaktan başka bir işlevi olmayacaktır.

Livaneli gibi, yaşamın eşyanın ve cinselliğin yönlendirdiği bir konformist bizi anlatıyorsa, sözcülüğümüze soyunuyorsa ve sinema sanatının rantını yemeye kalkıyorsa artık bir şeyleri değil her şeyi değiştirmenin, tasfiye etmenin ve alternatifimizi sunmanın zamanı gelmiş demektir. (Bir sonraki yazımızda alternatifimizi açıklayacağız.) İnsan olmanın ön koşulu sevmeyi, dövmeyi, ve bölüşmeyi bilmeyen Livaneli ve halef-selefleri lütfen meydanları terketsinler, 'yer' işgal etmesinler. Tasfiye edilmek durumunda kalmamaları kendi yararlarıdır. Artık gözü kapalı, yüreği kilitli, boynu bükük Livaneli tipi insanlara tahammülümüz yok böyle bilene.

Livaneli'nin 'Sis'i gibi filmler yabancılaşma riskini arttırmakta, yaşamımızdaki sisi yoğunlaştırmaktadır. Eli kanlı modern devlet (modernizm)li meşru zemine oturtabilme çabalarının ürünü olan 'Sis' egemen gücün tüm olanaklarından tam kapasite yararlanmasına karşın anlam ve anlatım açısından off-sight'tir.

Filmi teknik açıdan eleştirmeyi gereksiz buluyorum. Zira teknik eleştiri bizi bir sonuca götürmez. Ancak tekniği araç değil amaç olarak gören hayatın yönlendirdiği insan tekniği bir sonuca götürebilir. Bizi filmin düşünceye dayalı yanı ilgilendiriyor. Bir araç olarak gördüğümüz teknik amaç-sonuç (içerik) u belirleyemez, yönünü değiştiremez. Örneğin filmin görüntüsünün ya da sesinin çok güzel olmasının, filmi yargıladığımız şu aşamada filme olumlu ya da olumsuz bir değer kazandırması söz konusu değildir. Bunun aksini savlamak-içeriği içeriksizlik olan bu filmi en son tekniklerle çekildiği için olumlamak- bir katili güzelliğinden ya da ci-

nayeti son model en güzel tabancayla (hemen belirtelim, burada piyasa ölçütlerine göre bir güzel kavramı örnekleniyor, yoksa bizce silahın güzeli olmaz.) işlediğinden dolayı be-
raat ettirmekte eşdeğerdir. Oysa önemli olan olaydaki amaç-sonuç (içerik) tur.

İzmir'deki polisevi, orduevi, ya da devasa işhanı gibi binalar da çok güzel bir görünüme sahiptir, görkemlidir, göz kamaştırmaktadır ama içerikleri içeriksizlik üretmek, işlevleri işlevsizleştirmektir. Her zaman aslanan içeriktir. Biçim-biçem-estetik öz (içerik) ün alıcıya kolay, yumuşak, ulaşabilmesi için var kılınmıştır, bir tür 'albeni' dir. Kendi içinde bir tutarlılığı olmayan, içerikten yoksun (içeriği belirsizlik olan da diyebiliriz) herhangi bir olgu ya da olayın güzel olması olası değildir.

Gerçekten ortaya 'ıyl, güzel ve doğru' yu koymak istiyorsak öncelikle bu kavramlar üzerinde anlaşmak gerektiğine inanıyorum. 1945'lerden sonra hızla etki alanını genişleten A.B.D. kültürünün son yıllarda dünyadaki sosyal - politik - ekonomik - kültürel gelişmeleri tamamen kontrolüne almasının bir sonucu olan mevcut ölçütlerin bize sunduğu kavramların içi boşaltılmış, etkileme gücü -ihtilalci ruhu- yok edilmiştir. A.B.D. kültürünün sunduğu ölçütlere göre birçok silahlar güzeldir, makineler, teknoloji falan... Bizim için, gerçek eşitliği adaleti ve özgürlüğü sağlayacak, uyumlu ve mutlu toplumu hazırlayacak bir içeriğe sahip, düşünceye dayalı -biçimi, biçemi, estetiği ne olursa olsun- bir olgu ya da olay güzel olabilir ancak.

Livaneli'nin "Sis"indeki yer zaman ve kişiler ya hayali ya Livaneli'nin kendi pratiği ya da kronik şizofren olan bir Livaneli'nin persekütif sanrıları. Bizce en kuvvetli olasılık Livaneli'nin kronik bir deli olduğudur. Çünkü Livaneli filmde sergilediği 1960-80 arası siyasi tablonun hayali ya da kendi kaypak pratiği olduğunu kabul etmemektedir. Ancak bu saptamalarda kendi ölçütlerimi esas aldığımdan ve hâlâ A.B.D. nın sunduğu ölçütlerin mevcut resmi ölçütler olarak yürürlükte olduğu iki yüzlü bir dönemi yaşıyor (çekiyor) olduğumuzdan bu iddialarımı resmi kanıtlarla süsleyemiyorum (Not: bu açıklama resmi kanıt ya da bürokrasi meraklılarıdır) Pek yakın bir zamanda bu yağmur dinip, Livaneli'yle yerlerimizi değiştirdiğimizde resmi bir açıklama yapılacaktır, kimsenin kuşkusu olmasın. Espiri yaptığını ya da turlattığını düşünenler

ölümcül bir yanılgıya düştüklerini anlayacaklar pek yakın bir zamanda. Size bu yanılgıya düşmeyi emreden mevcut realite sizi kurtaramayacak inanın.

"Sis" teki gibi yaşamlara filmlerden romanlardan başka yerde rastlamamız olamazdır. Bu filmler bizi yalancı bir dünyaya götürmekte, gerçek yaşamın sorunlarından uzak tutmaktadır. Ve sonuç pıtırak dikenleri gibi çoğalan psikolog ve psikiyatristler. Ortaklık deliden geçilmiyor. (Bence ya bütün delileri akıllandırmalıyız ya da bütün akıllıları deli etmeliyiz.) Filmde Litvaneli'nin çizdiği siyasi tipler ancak egemen ideolojiye yaltaklanmaya çalışan iki yüzlü apolitik tipler olarak varolmuştur o dönemde. Ayrıca siyasiler filmdeki gibi yalnızlık içinde değillerdi, örgütlü ve kendi içlerinde tutarlı idiler; görevlerini yaptılar, egemen güç de öyle. Biz bir gol yedik topu topu, ve maç devam ediyor.

Son olarak 'Sis'in aydınlarımız tarafından alkışlanmasını bir cümleyle açıklayarak bu defteri artık dürmek istiyorum. İnsanlar kendilerine tanrılar yaratırlar ve bu yarattıkları tanrıların hatalarını -bazan da suçlarını- görmezden gelirler, affederler; ta ki yeni bir tanrı yaratana dek.

Bu yazının biraz dağınık olması gerçeklerinde hep biraz dağınık olmasındandır. Gerçeklerin dağınık olmadığı tutarlı bir dünya özlemiyle...

Sadık BATTAL

Sinema I

SU İMHACILARI

"Ben ki bu dünyaya yeni kurulumuş gibi bakmışumdur hep.

Böylece de, bu dünya da olmak

*(ki ben orada bir ilkçağlı gibi
bulsam kendimi) bana yetmiştir."*

İLHAN BERK

Prolog

Plan: Mavi duvar rengi üzerinde Sait Faik'in eski yırtılmaya yüz tutmuş siyah-beyaz posterli. (Yukarıda ki yazı poster üzerine mavinin açık tonu ile geçirilecektir.)

Müzik: Cohen'in 'Dağların Özgürlüğü'.
(Efekt: Mırıltılar ve ayak sesleri)

1) Eski Ölüler, Yeni Zenginler, Kötü Sabahlar

a) Bir kedi resmi

b) Siyah perdelerle donatılmış pencereden içeri sızan gri ışık

c) Güneşin bulutları kapaması, yatağın gerisine dönüş

d) Çıplak ayaklar

e) Odanın ortasında iki sandalye

f) Kapı aralığından içeri giren kedi

g) Yerdeki gazetelerin görünüşü

2) Bütün Resimlerin Sonu Ölüm

a) Kadının gözleri

b) Hareket halindeki uçağın detaylı görüntüleri

c) Tren sesi

d) Bir el pencereyi açar

e) Ve kadın uykuya dalar

3) Her Sabah Her Umuda Zorunlu mu? (Afşar Timuçin)

- Öyleyse

- Ne?

- Lütfen

- Lütfen ne?

x) Saatin 'gong' sesi duyulur

y) Kedi korkar ve kapı aralığından kaçır

z) Kadın uyanır

4) Güneş Varken Işık Bitmez İnanma

Kapı Çalınır. Aynı anda dışarıda ki kuş sesleri duyulmaktadır. Kadın gazeteleri sehpanın üzerine koyar. Adam, Thomas Mann'ın 'Tony Kröger'ini okumakta. Müziğin etkisiyle rüzgâr perdeyi savurur. Kadın şimdi banyodadır. Tony Kröger, bütün umutsuzluğunu yaşamaktadır.

5) Düş, Cin, Fon ve Sen

Kedi içeri girer. Kadın yatağa yüzüstü uzanmıştır. Adam elleriyle kadının saçlarını tarar.

- Ionesco'nun 'Kel Şarkıcı'sı

- Sartre'ın 'Kirlili Eller'i

ve şimdi senin saçların...

William Faulkner'in 'Ses ve Öfke' sini yaşamak. Sadece bir sayfanın önünü değil arkasından. (Kadının Sesi)

6) Qui m'apparvise à son frêle mouchoir

P.Valéry

Duvardan aşağıya doğru.... Ve kadın öldü. Bütün belirsizlikleriyle. Arkasından hiç bir şey yazılmadı...

a) Sait Faik Resimi

b) İki sandalye

c) Kadının gözleri, adamın elleri

d) Okunmamış gazeteler

Meraklısına Not: Sanat bir takım kurallara bağlıdır. Ama hiç bir kuralda yüzde yüz geçerli değildir. Sinema sanatında beyaz duvarlar, ya da dekorlar önünde iyi görüntü elde edilemeyeceğini belirten kural Roberto Rossellini'nin Korku (Angst) filmiyle alt üst olmuştur. Yunanlı yönetmen Mihail Kokoyannis de 'Stella' adlı filminde açık pencerenin önünde çekim yaparak aynı kuralı baş aşağı etmiştir. Denebilir ki kuralları yıkan kurallar olmasa uygarlık dediğimiz şey hiç ileri gitmez.

Ertekin AKPINAR

MANİFESTO ŞİZOFRENİKO'YA GİRİŞ

"Ya bütün delileri akıllandırmalı ya da bütün akıllıları delirtmeli" diye bir karar aldım ilkin. Ve önce delileri akıllandırmanın yollarını aradım. Ancak ya böyle bir yol yoktu ya da bu yol beni aşan, görüş alanımın tamamen dışında bir yoldu... her neyse, bu iş yatmıştı kısacası. Bu arada insanlar hızla delirmeye devam ediyordu. Ama hâlâ aramızda akıllılar (akılcılar mı desek acaba) dolaşıyordu. Ve bunlar biz şizofrenlerin sürekli aygına dolaşıyordu. İşte uyumsuz ve mutsuz bir tablo çizen modern toplumların temelinde yatan çelişki buydu. Akıllı kalmakta direnen 'son akıllı'ları da bir yolunu bulup delirtmeliydik tez elden. Uyumlu ve mutlu toplumu ancak ve ancak böyle oluştura-bilirdik. Ayağımıza dolaşacak bir tek akıllı kalmayınca dek bu mücadelemizi sürdürmeliydik. Bütün insanlar şizofreniden

payına düşeni almalıydı, almak zorundaydı, olmasa olmazdı (bknz. son akıllılar da delirtildikten hemen sonra hazırlanacak olan 'şizofrenikoyasa'nın I. maddesi) Büyük bir bunalım, ileri boyutlarda bir uyumsuzluk, bir iletişimsizlik yaşayan günümüz insanının 'tek' çıkış yoluuydu, delirmek. Herşeyi deneyen günümüz insanı bir de bunu denesindi. Er-geç gerçekleşecek olan bu durumun bir an önce olup bitmesi ve sistematize edilmesi hepimizin yararınadır. Görevimizi yaparken bize zorluk çıkarmayan akıllılara, bizi uğraştıran bize efor kaybettiren ama sonunda yine hizaya gelecek olan akıllılara oranla daha fazla haklar tanınması için şizofrenik partinin ilk genel kurul toplantısında bir kanun teklifi sunacağım. En deli arkadaşlarımızdan oluşacak olan şizofrenik parti genel kurul üyelerini bu kanun teklifimizi kabul edilmesi yönünde etkilemek için de elimden geleni yapacağım. Yanlış tutumlarında direten akıllıların kendi sağlıkları açısından herşeyi tekrar gözden geçirmelerini öneriyorum. Yine de şu aşamada herkesin kendi bileceği bir iş, sonunda da yine bizim delilerin bileceği bir iş:

İlk insandan bu yana 'güzel ve iyi' ye ulaşmak için çeşitli yollar denene gelmiştir. Ama herşeye karşın bu iki oiguyu şu an'a dek ne bir sanatçı ne bir düşünür, ne de bir eylemci tanımlayabilmiştir. Şizofrenler adına konuşan şizofren bana göre 'iyi ve güzel' suyun kaldırma kuvveti ya da Karun'un hazinesi değildir, aramayla veya tesadüfen bulunacağını ummak delinin, değil - delinin yaşamı spontandır, arıdır; aramak, ummak, sanmak delinin problematiği değildir- normalliklerinin dışında bir anormallikleri olmayan AKILLI yani hesaplı -kitaplı, yani iki yüzlü- dolandırıcı, yani masalcı -yalancı- yani pezevenk... lerin değişmez ana sorunudur. İşte bütün mesele bu SORUNSAL'la kamufleli SAL'ı geri alabilmektir. Lanet olsun bu SAL'ı alma bizim final problematiğimizdi... Neyse, 'iyi ve güzel' diyorduk... evet 'iyi ve güzel' bulunmaz, 'iyi ve güzel' olunur. Şimdi 'iyi ve güzel' nasıl olunur? diye bir soru sorup akıllılık yapmaya kalkmasın kimse; zira burada bir imalat değil, ama bir kendiliğindenlik söz konusudur. Böyle bir soru sorulamaz, ve ama olunur, yani 'iyi ve güzel' in dışalım, dışsatımı yapılamaz. Şizofren olan biz kendi karşımızda duranlarında biz olduğunun bilincindeyiz. Herşey kendi içimizde dönüyor....

Kimse bu işin hesabını -kitabını yapıp bir kör kuyuya atmasın kendini. Zira 'iyi ve güzel'in bağışlamayacağı tek şey hesap -kitap yani plan- program yani kurum- kuruluş yani MODERNİZM... dir.

Sonuç olarak 'iyi ve güzel' şizofrenik bir olgudur. Yüzde yüz sevgi ihtiva eder. Kıtksızdır. İnsanın tamamen bireysel -ama toplumsal bir bireyse!- üretimidir. Müdahale tanımaz. Tanımlara sığmaz. Bir sevdadır yaşanır yazılmaz.

Not : Girişini denediğim Manifesto'nun oluşması için şizofrenlerin yazılarını bekliyoruz. Bu köşede akıluların yazısı yayımlanmaz. Akıllı nerde olsa yayımlatır, devir onun devri, idi. Artık tasfiyelerine başladık. Şizofrenik çağa girilmiş bulunuyor.

Sadık BATTAL
Sinema I

SENFONİLER BUZLUKTA BÜYÜR

İsmet Özel'e

Bir kedinin tedirgin yumatik
Gözlerinde kuruluyor iğreti kent
Kulağıma eğiliyor
Endipnotların tüketildiği bahar
Yakın çekim. Işık.
Çıldırta bir gece yarısı
Sonra bütün gecelerin yarısı
O köpek artık havlamıyor ve yağmur
"İle kumar olmaz mavidir
Umrunda değildir yaşamak
Uzak çekim. İns-an.
Sanki hep ağlayacak
Belki de hep ağlamalı
İçimdeki o pervasız çocuk
"İleğin yanar mı bir dünya
Kıyan. et dediğin bir ömür mü sürer abi
Elvada gerçeksiz düş
Yakın bir çokluğa düşerken kalbim
Uzak bir yalnızlığa
Mavi değil

Susunuz. Ufuk. Ayrıntı.

Sanrısız sanrısıl gerçeklik

Mavi değil

Sonrası güle dair hikayat

Evveli bülbüle. Bahçede unutilan

Bir oyuncak tren zaman

Makamı değişmiş bir eski şarkı

Enkendiliğinden ölüm biraz Vivaldi

Buzlukta büyüdüğüm

Giz-li. Çekimi yok.

Tarihim yazan o çşsiz senfoni

Perde - siz

Saat onikidir

Zaman hep şimdiki zaman.

Sadık BATTAL

ÇELİŞKİ

Sözcükler sana düşman

Sistemler tuzak sana

Gün ha kilitlendi ha kilitlenecek

Duymuyor musun şişelerden dökülüyor çığlık

Çarşıya gerildi gökyüzü

Yarın bitti diyorum sana

Yarın yok öfkeni erteleyecek

Penta prizmada yaşam

Saatler susmadan kuşatılmalı ölüm

Deklanşöre bas savaşı

Özgürlük fotoğrafın olacak

Özgürlükle kamufleli cinayet

Kaçbin yıllık tutsaklığının

Kanlı tutanakları

Kaçbin yıllık ölmelerinin

Benim ülkemin bütün insanları

Yalnız çocukluğunda sevdi katıksız neden

Ontolojik nostaljik intelejansiya sonra

Polis kayıtları şavcılık tutanakları ya da

Amacımız çağdaş uygarlık düzeyine erişmek

Zulüm sömürü açlık biraz sabır üçüncü dünya

Televizyon günboyu açık kalmalı. Özgün yapım arıyor

Göz gözü görmesin daha daha. Hep dumanaltı
Buch dikkatli. Şamir tetikte. Ortak yapım. Görüntü gor-
binin.
Sanatsal sömürü. Sinemasal mesela.
Acıtmaz son teknikle hazırlandı. a.b.d. garantilidir
Yüzde yüz emek ve kandan mamul
Herşey müreffeh bir gelecek için
Senin de mi kanın bitti gelecek nesiller için olmasa
nostaljik takıl intelejansiya ya da
Darağacından sıcaktır hem de özgün bireysel
Deklanşöre bas savaşı kanıtlar hazır
Rafa kaldır nostaljiyi ve bilcümle kavramları
Düzenlerini başlarında parçala
Af dilenmek onların öc senindir ve yaşamak
Umut sanadır hüznün sana
Sevda ve savaş
Bir deprem bekleniyor senden yarat
Eşit kalan sıfırlayan
En baştan başlayan. Seni beni aşan

Sadık BATTAL

ALBÜM

Yok denmişse yadsınarak vardır o dendiği gün tarih
Entarim biraz eski olsun derim biz böyleyiz
Gizli yakalamış bizi fotoğraf biraz ayıplı
Sanki sevdama kanıt biraz danışıklı döğüş
Yaşamamalı kaçamak duruluğa sevdalıyız
Biz ne çoğuz köylü biri işcioğlu
Ciciler içinde göğüslerin koynumda
Bugün balo
Yarın harman
Sonra dağlı bir umut
Fotoğrafta bir çingene bir kürt bir de montlu
Durdurmalı bunu ağzımda gökkuşağı
Seninki biraz karabulut
Unuttu yeşillerim gülmeni yağmur olmalı çoğunda
Kalem tükenmez düş tükenmez
Tükenir mi sevdam dedim sana sevda
Güleç mahkumlarınız çoğunda acı bakışh

Tutsağımsınız gülüm gül oy albümden mapusane
Biraz cigara köktü bir damla çay düştü yanağına
Hoşçakalın ve de kusura kalmayın öbür bakımlığa
Artık yoktur o yadsınmış belki de dendiği gün tarih
Entarisi biraz çingene olsun biz böyleyiz
Yasak güzelim senin bakışların kürtçe
Dendi gün sevda
Belki de karaların karası
Gülüm gül oy sevdamın hep irisi
Dendiğin gün tarih merhaba ilk işçi adem baba!

Mehmet ÇAKAR

YAĞMURLAR YÜREĞİME YAĞAR

Yağmurlar yağıyor yüreğime
Islanmış siyah - beyaz çizikler çocukların
Ölü sarhoş kokusu
Yağıyor bir yakından pek yakından
Yaralı toprak kokusu
Ben yağıyorum bana
Kurşun Kurşun
Düşlerimi kanatıyorum
Delikan bir ata binmiş kalbim
Parçalanmış ev kanatları
Topluyorum topluyorum
Son solukları üşümüş yüzüme çarpan
zulümle mühürlü sokaklardan
Bir yalnız yunusta yitiyorum
Gölgesi düşmüş suya
Öfkem kınında dikelmiyorum dalgalara
Bir duble daha gelecek içiyorum
Kokusu hep damaklarımda
Ve karaya vurmuş ellerimi topluyorum
Sevda ve sabrın görkemli gözleri kalbim
Umut yanıbaşında
Bir de deli gözyaşlarım
Yaşamın kanıyla alevlenen
Yağmurlar yağarken yüreklere

S.B.

KRİZANTEM

"İ. E VE C'YE"

Biçimini rengini unutturan o çiçek. Kriz-antem
Ki bahçevansız bahçenin sahibi gözlerin. İlk.

Yağınık. Kurşunî. Tedirgin. Silik aşk'ın
Mat otomat. Şizofren - belleği bir çağın-

Tele - ferman dileyemem. Her gece turnağını
Yiyor okent. Acımasız. Utangaç bırakşamüstünün
çengelinde
İçindebirçemberindışındahissediorkendini
Mevsim. Sevdiğinden gizlediğin kokusu elmanın.
Caddesi.
T rk - i diyar yok tülke. Zaman....

Sabahattin UMUTLU

ŞİİRE GİRİŞ

Dış
Yaşam
ve şiir
ve negatifsiz
Yaşamak adına yaşamak
Yaşama sarmak umudu
Savaş
Sevinç
Ve hüzün
Çok sesli bir start
Çok sesli bir finiş
Ve çok sesli bir sessizlik
Şiir
Negatifsiz
Sunusuz
Ve
Sonsuz

Sadık BATTAL

YAŞAMAK

Sahi yaşamak neydi yaşamak
Bir saklanbaç mı oynuyorduk ne
Niye şaşkın şaşkın bakıyorsunuz
Rolünü unutan tiyatro sanatçısı görmediniz mi hiç
İnsan unutamaz mı yaşamayı
Yasaklanan yaşamaklar gördüğüm çok oldu.
Yasaklanan unutmalar da mı vardı.

Sadık BATTAL

RAYLAR 11

İlk ölümü değil bu kuşlar'ın.
Camekanından çıkarıpattığın o bakış
Parmak uçlarında yanan sesi ölümün: yağmur
Labirent: Bir aşk söylencesi. Günçurumkayalık. Tan.
Yırtık tül. Alçak saat kulesi. Çan.
Yelkensisiz. Deniz. Nefesin ıslak nefesin: yangın.
(AY. DALGA. FIRTINA).

Uzak liman kursağında sureti gecenin
Yakamoz inceliğinde raylar.
Rayları: eskiyen. Titrek. Bıçkın raylar.
Kompartman. Donmıtan - Komut - an
İşçikışlarında öl beni.
(AY. DALGA. FIRTINA).
Fuck -off Bach. You welcome death: hello!

Sabahattin UMUTLU

BİLİRİM CAMA ÇIKTIĞINI DA BAKAMAM

Sen cama çıkamamışken daha
Bana düştü
Özlemlerde yaşamak bir zamanı
Koklamak dolu dolu
Hep yalnızlığa uyanmak
Aramak dolu dolu

Bir dolu cigara dumanına
Modayı izleyen eski bir acıya
Hep bir çocuğun gözyaşlarına uyanmak
Ve yaşama yol bulamamış
Uzak bir gecede mahpusluğum
Umudun kanı damlıyor
Yorgun gözlerime
Eski zamanlardan bir adresi
Yaşamayı
Hep insan seslerini soran
Dizlerinde derman yok sokakların
Aykırı çığlıklar yüreğimi döver
Ve sevdanın yamacında vururlar beni
Yorgunluğum güzele yol olur
Kanım gül açar dostu uzanır
Ölüm gülümseyen sevgilim olur.

S. B.

KORKU VE UMUT

Ne zaman yeni bir umuda uzanmışsam
Uzak bir şehre baskın düzenlemişsem mesela
Ne yeni birşey bulabildim yaşamak adına
Ne bir umut koyabildim zulada beşalan yere
Bu şehri de benden önce basmış
Ezik başlı ayakkabı boyacıları
Va san ki yaşar gibi
7.30 arabasını karşılayan hamallar
Ve yüzyıllarımızın harikası yeni insan
seni ve beni yaşayan insan
Şehrin üstünde asılı kalan güzel yüzün
Nemden küf tutmuş anılarımız
Yaşamak bir nevi sürgün mü abi
Ruhsatsız akıtılan kandık karanlıkta
Unutmadık
Umudu yazdık geleceğin alınına
Umudun kanıyla

S. B.

BİR DALGINLIKTİ BİR SANRI

Oldu bittiye geldi
Oysa hiçbirşey olmadı
Mevsimlerin değiştiğini görmedim
Ne de varlığın devindiğini
Bir aykırı duvardı
Aşına
Hep yükseliyordu
Geceler dipsiz sessizliklere ayarlı
Ben gecelere
Yitik bir bebettim kuşların
Enbilmediğim şehre savurduğu yabancı
Yitirdiğim bir şey vardı sanki enşey
Bir bebek nereye bakar
Durup dururken neden
Oynamak ister bütün çocuklar
Güneş dediler
Orda dediler
Görmedim
Yanılıpta bir çiçek açmadı hücremin mazgalında
Sevdiğimi söyledim ya sevdiğime
Kayboldu önümde duvar vardı
Sözcükler vardı. DUVARDI
Umut kilitlendi
Saatler kan karanlığı vurdu
Hareketini tamamladı
Ve anlamını yitirdi yaşamak
Oldu bittiye gelmişti. Bir dalgınlıktı bir sanrı

S.B.

ÖLÜM CANTABİLE

Ben ne büyük bir dalgınlıkla bakmış olmalıyım ki hayata
görmedim orda çinko damlar ve plastik sürahilerin tanrısını
yerimi yadırgadım
yerim olmadı zaten kendi mezarımdan başka
çılğının biri sanılmaktan sakınmaya vaktim olmadı
durmadan bir beyaz aygırla taşardım derin göllerden
bir gebe kısırakla kaçardım derin ormanlara
güneşin zekâsıyla doymak isterdim
kaba solgun kâğıtlar sunardı

şehrin insanı bana
şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin

kaypak ilgilerin insanı, zarif ihanetlerin
Oğünbugün, şehri dünyanın üstüne kapatıp bıraktım
kapattım gümüş maşrapayla yaralanmış ağzımı
ham elmalar yemekten göveren dudaklarım
mırıldanmasın şehrin mutantan ve kibirli ağrısını.
Azıcık gece alayım yanıma yalnız
serçelerin uykusuna yetecek kadar gece
böcekler için rutubet
örümcekler için kuytu
biraz da sabah sisi
yabani güvercin kanatları renginde
biz artık bunlar olarak gidiyoruz
eylesin neyleyecekse şehrin insanı

şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin
bozuk paraların insanı, sivilcelerin.

İşte öldüm, işte son kadife çiçekleri
son defneler, baldıranlarla kefenlediler beni
bütün kaçaklar için ince bir melhem oldu benim ölümüm
bütün hoşnutsuzlar yanlarında saklayacak
benim ölümünden yayılan kırpıntıları
boğaz tokluğuna çalışanlar
özenle kilitleyecek göğüslerine
benim ölmüş olmamı
hiçbir yaprak damarından
hiçbir su özünden atamayacak beni
ortaya benim ölümüm sürülecek
pey akçesi olarak
tanrıların ölümünü bir üstlenen çıkınca
ama neler olup bittiğini hiçbir âyetten
hiçbir vakit anlamayacak şehrin insanı

şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin
pahalı zevklerin insanı, ucuz cesaretlerin.

İsmet ÖZEL